

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет
Aix-Marseille Université (France)
TESOL – Ukraine

**НАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ
В МОВІ І КУЛЬТУРІ**

Збірник наукових праць

Київ 2017

УДК 821.09(100)(082)

НЗ5

Національна ідентичність в мові і культурі: збірник наукових
НЗ5 праць / за заг. ред. А.Г. Гудманяна. О.Г. Шостак. - К.:Талком, 2017. -
343 с.

ISBN 978-617-7397-36-5

Збірник містить тексти доповідей X Міжнародної конференції з питань національної ідентичності в мові і культурі, що відбулася 17-18 травня 2017 року на кафедрі іноземних мов і прикладної лінгвістики Навчально-наукового Гуманітарного інституту Національного авіаційного університету (м. Київ, Україна).

Організаційний комітет

Голова оргкомітету:

Гудманян А.Г., д-р філол. наук, проф., директор Навчально-наукового Гуманітарного інституту Національного авіаційного університету

Заступник голови:

Шостак О.Г., канд. філол. наук, доцент, зав. кафедрою іноземних мов і прикладної лінгвістики Навчально-наукового Гуманітарного інституту Національного авіаційного університету

Члени оргкомітету:

Артюшкіна О., канд. наук з лінгвістики, доцент каф-ри славістики, університет Екс-Марсель, м. Екс-ан-Прованс, (Франція)

Раду А.І., канд. філол. наук, доцент кафедри іноземних мов для гуманітарних факультетів Львівського національного університету імені Івана Франка

Рецензенти:

Дудок Р.І., д-р філол. наук, проф., зав. кафедрою іноземних мов для гуманітарних факультетів Львівського національного університету імені Івана Франка

Мосенкіс Ю.Л., док. філол. наук, професор, професор кафедри сучасної української мови Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Чеснокова А.В., проф. каф-ри англ. філол. і перекладу Київського університету імені Бориса Грінченка

*Рекомендовано до друку Вченою радою Гуманітарного інституту
(Протокол № 3 від 19 квітня 2017 р.)*

ISBN 978-617-7397-36-5

© Національний авіаційний університет, 2017

© Колектив авторів, 2017

Юлія Дем'янчук
Кандидат економічних наук
Львівський державний університет
безпеки життєдіяльності
м. Львів

РОЛЬ КОЛОКАЦІЇ В ПРОЦЕСІ АНАЛІЗУ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Існують різні визначення диференціації однослівних колокацій та фразеологічних сполучень. На думку дослідника Алексеєва Л.Б. [1:8], існує очевидний зв'язок між фразеологічними одиницями і вільними словосполученнями. Останні є основою для утворення фразеологізмів багатьох типів, які повторюють структуру вільних словосполучень. При цьому, Алексеєв Л.Б. [1:9] наголошує на наявності певних складнощів в класифікації деяких поєднань як фразеологічних, так і вільних сталих виразів, пов'язаних з проявом ступеня поєднання складових компонентів. Інша дослідниця Ягунова Е.В. наголошує [4:347], що колокації займають проміжне положення в системі мови, опиняючись на межі між фразеологією і лексикологією. В даному випадку, можна констатувати про наявність певних загальних характеристик між колокацією і фразеологізмами, проте відсутність повної ідентичності. За твердженням Т.В. Бобкової [2:18], колокація як одиниця мови є лексико-семантичним типом словосполучення, і за своєю внутрішньою семантичною структурою схожа до фразеологізмів.

Варто наголосити, що між спеціалізованими фразеологічними сполученнями та колокаціями є істотні відмінності. Вказаний аспект обґрунтовується тим, що фразеологічне сполучення побудовано на об'єднанні і взаємозалежності елементів, а головною ознакою колокацій є вплив першого елемента на передбачуваність і ймовірність появи наступних слів. Тому, варто розмежовувати колокації і фразеологізми.

У військових словосполученнях, як одиницях середнього рівня синтаксичної системи, виділяємо наступні розпізнавальні (диференціальні) ознаки [5;6]: 1. семантичні властивості (семантичну цілісність, ступінь вмотивованості, ідіоматичність); 2. функціональні властивості (відтворюваність, стійкість складу і структури, здатність до перетворень); 3. функціональна спрямованість (переважання конотативної функції). В даному випадку варто розглянути докладніше семантичну цілісність, семантичний аналітизм та ідіоматичність. Семантична цілісність – це незалежність значення мовної одиниці від складових її елементів. Ідіоматичність – це

семантична характеристика мовних одиниць, яка полягає в неможливості виділення значення цілої мовної одиниці із сукупності значень назв частин.

Фразеологічні одиниці, незважаючи на свою відокремлену структурну і відповідність структурних моделей побудови граматичних моделей вільних словосполучень, відрізняються від конотацій семантичної цілісністю, своєрідністю значення цілого в порівнянні зі значеннями складових частин, яке виникає як результат їх повного або часткового переосмислення. Зокрема, військовим колокаціям притаманний неметафоричний характер, що відрізняє їх від фразеологізмів, однією з обов'язкових характеристик яких є високий ступінь метафоричності. В структурі військових колокацій наявні підрядні словосполучення, а також головна та залежна колокації [3].

Подавши приклади колокацій, варто підкреслити, що всі представлені одиниці характеризуються вмотивованістю внутрішньої форми. Наприклад колокація *combat* (бойовий, битва, бій) переходить в ідіоми *combat capabilities* (бойові можливості), *combat capability* (бойова здатність, боездатність) *combat chart* (бойова карта) тощо. Порівнюючи військові колокації в українській і англійській мовах (під час перекладу), часто знаходимо розбіжності компонентів. Колокації, які аналізувалися за другим критерієм, не можуть бути замінені однослівним синонімом зі збереженням всіх відтінків сенсу знака, натомість, ідіоматичний фразеологізм може бути замінений однослівним синонімом, який формується на основі фразеологічного знака.

Варто диференціювати однослівний колокат, від колокаційної конструкції. Слово-колокат стає основою для автоматизованого виведення сталого колокаційного сполучення. Даний зв'язок – нерозривний. Натомість, колокаційні конструкції складаються з «головних» і «залежних» елементів, взаємозв'язок між якими можуть відрізнятися за ступенем залежності; конструкції можуть визначати не тільки синтаксичні, але і лексичні, семантичні, прагматичні параметри спеціалізованих текстів; в конструкцію можуть бути включені лексичні одиниці; сталі вирази можуть (і в деяких випадках повинні) бути ідіоматичними, тоді семантика конструкції в цілому буде ширше семантики складових елементів. Тому, виділення сталої конструкції неоднорідний фактор: вони будуть відрізнятися ступенем і типом ідіоматичності, залежності і закріпленістю певних типів чи класів лексем.

В даному випадку, ступінь зв'язаності конструкцій, залежить від ймовірнісної моделі, яка описує появу сталих конструкцій в ході

перекладу спеціалізованих текстів. Головна методика – аналіз колокацій та сталих військових ідіоматичних виразів на основі статистичного аналізу офіційних документів НАТО. Такі статистичні характеристики повинні описувати дані в залежності від перерахованих вище типів контексту.

Таким чином, для роботи з корпусами спеціальних текстів потрібен особливий лінгвістичний інструментарій як на вході, так і на виході корпусу. Це визначається як вузькою спеціалізацією військових документів, так і завданнями дослідження.

Література

1. Алексеева Л.Б. О содержательном наполнении термина «коллокация» / Вестник Прикамского Социального института. Филология. Научный журнал (ISSN 2071-3622). – Пермь, №4 (35), 2009. – С. 7 -10.
2. Бобкова Т. В. Теоретико-методологічні підходи до вивчення коллокацій / Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія: Філологія, т. 17, № 2., 2014. – С. 14-22.
3. Офіційний сайт архівних документів «НАТО» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nato.int/cps/ru/natohq/official_texts.htm
4. Ягунова Е.В. Формальные и неформальные критерии вычленения ключевых слов из научных и новостных текстов / Е.В. Ягунова. М. – 2010. – С. 340-355.
5. Teaching Collocation. Further Developments in the Lexical Approach / М. Lewis (ed.) – Heinle, 2000. – 245 p.
6. Palmer F. R. Semantics: A New Outline. М.: Progress, 1992. – 109 p.